

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

مدرسه علمیه نرجسیه (سلامالله علیها) سنقر و کلیایی

عنوان مقاله

آثار و برکات دعا در زندگی انسان

استاد

سرکار خانم رضوان پشایی

نام مؤلف

زهرا نوری - اکرم بیگوند - پرستو عباسی

چکیده

دعا و ارتباط با خدا مسئله ای بسیار مهم می باشد و یکی از مهم ترین راه های قرب و نزدیکی به خدا است که اگر در جامعه این ارتباط قوی به نحو اکمل و احسن باشد نه تنها مشکلات فردی بلکه مشکلات اجتماعی و اخلاقی و... و بسیاری از مسائل سخت و پیچیده که لاینحل به نظر می رسد به آسانی حل خواهد شد. انگیزه و اهمیت انتخاب موضوع این بود که آثار و برکات دعا در زندگی انسان را از دیدگاه های مختلفی اعم از اجتماعی، فردی، اخلاقی و آثار ترک دعا و مسائل و مباحث پیرامون دعا بررسی شود تا به کار بستن آن تقویت اراده و برطرف کردن همه ناراحتی ها، غم ها، اجابت دعاها به خداوند نزدیک شده و در این صورت است که یک جامعه آباد و امیدوار خواهیم داشت چرا که دعا چراغ امید را در دل انسان روشن می سازد. این پژوهش شامل پنج فصل است با (کلیات تحقیق) آغاز می شود و در ادامه (مفهوم دعا در زندگی انسان)، (آثار فردی دعا در زندگی انسان)، (آثار اجتماعی دعا در زندگی انسان)، (آثار اخلاقی دعا در زندگی انسان) و (آثار ترک دعا در زندگی انسان) پایان می پذیرد.

دعا در بعد تکامل و سازندگی انسان نقش دارد و در آن درس هایی است از تصبیه روح، صفای دل و موجدی است برای سازندگی و تکمیل وضع درون و اصلاح عوامل نفسانی درون انسان. دعا یکی از برترین عبادت ها و وسیله ای برای مناجات و راهی برای راز گفتن با خداست، لذا والاترین کارها نزد خداوند متعال در بین بندگان خویش دعا کردن معرفی شده است.

واژگان کلیدی: دعا، اجابت، خداوند، خواستن، انسان.

اگر پژوهش علمی و دقیق صورت بگیرد شاید اساسی ترین عامل شقاوت و سعادت انسان در جامعه بشری اعم از این که در جامعه سنتی یا جامعه مدرن و پیشرفته زندگی می کند. در یک جمله خلاصه می شود- دوری و نزدیکی فاصله شناخت از دنیای پیرامونی و ماورای خود می باشد.

دعا عامل حذف این فاصله ها است، زیرا در طول تاریخ تمام انسان ها و پیروان ادیان الهی به نحوی به دعا احتیاج داشته اند. دعا پیوندی میان انسان محتاج و نیازمند مطلق با خدای دانا و بی نیاز مطلق می باشد، خدایی که همواره با نیازمندی که به سوی او دست نیاز بر می دارند با مهربانی و عطوفت و بخشندگی برخورد می کند. خدایی که به کرامت، فضل، احسان، مغفرت، چشم پوشی، محبتو انس گرفتن با بندگانش موجود است. در واقع دعا قوی ترین و بزرگ ترین عامل قرب بنده به خدا می باشد و نیز یک برنامه عمومی برای همه کسانی است که می خواهند با خدا ارتباط داشته باشند. از این راه نهایت پیوستگی، قرب و ارتباط و محبت انسان با معبودش تجسم می شود.

دعا صمیمی ترین شیوه ی ارتباط بندگان با خداوند است که از رهگذر آن هر کس به فراخور جهان وجود خود با ساحت قدس ربوبی راز و نیاز می کند: یکی برآورده شدن نیاز هاد خرد و لکن دنیوی را می طلبد، دیگری شرمنده از سیاهی نامه عمل خویش بخشایش الهی را درخواست می کند، بنده ای دیگر که گام در راه پر شیب و فراز سلوک معنوی نهاده و شراب معنا، پیمانانه جانش را لبالب ساخته ، توشه ای افزوتر طلب می کند، در مرتبه ای بس فراتر اولیاء الهی از آن که بنا به ضرورت با ابنامی زمان در آویخته و از غرق شدن در دریای عشق و تماشای جلوه جمال و جلال حق، ساعاتی محروم مانده اند با اشک سوز عذر تقصیر می آورند و توفیق جبران گذشته را از دوست انتظار می برند. باری در این سوی دعا بندگانی با هزاران خواسته، با اشک و آه یک سره جویای خواسته خودند. در سوی دیگر وجودی ایستاده که خداوندگار زیننده اوست و خود را بیش از همه به صفت «رحمان» و «رحیم» موصوف کرده و در نخستین آیات کتابش خود را کریم دانسته است. خداوند آنقدر بردبار است که از اسرار فزون از حد بندگانش رنجور نمی شود و چنان بر قله فرازمند وجود و سخا ایستاده که هر چند ببخشد

نعمت ها و کرمش پایان نمی گیرد و چنان قدرتمند است در راه اجابت خود بندگانش، هزاران مانع راه را از سر

راه بر می گیرد.

نتیجه گیری

قطع نظر از اجر و پاداشی که برای دعا هست و قطع نظر از اثر استجابتی که بر دعا مترتب است، دعا اگر از حد لقلقه زبان بگذرد و دل با زبان هماهنگی کند و روح انسان به اهتزاز آید، یک روحانیت بسیار عالی دارد. مثل این است که انسان خود را غرق در نور می بیند. شرافت گوهر انسانیت را در آن وقت احساس می کند. آن وقت خوب درک می کند که در سایر اوقات چه چیزهای کوچک او را به خود مشغول داشته بود و او را آزار می داد چقدر پست و ساقط و سافل بوده. انسان وقتی که از غیر خدا چیزی می خواهد احساس مذلت می کند و وقتی که از خدا می خواهد احساس عزت به این ترتیب دعا، هم طلب است و هم مطلوب، هم وسیله است و هم غایت، هم مقدمه است و هم نتیجه. اولیای خدا هیچ چیزی را به اندازه دعا خوش نداشتند، همه خواهش ها و آرزوهای دل خود را با محبوب واقعی در میان می گذاشتند و بیش از آن اندازه که به مطلوب های خود اهمیت می دادند به خود طلب و راز و نیاز اهمیت می دادند، هیچ گونه احساس خستگی و ملالت نمی کردند، دعا یک نوع کسب قابلیت برای تحصیل سهم زیادتر از فیض بی پایان پروردگار است. به عبارت دیگر انسان به وسیله دعا توجه و شایستگی بیشتری برای درک فیض خداوند پیدا می کند، بدیهی است کوشش برای تکامل و کسب شایستگی بیشتر عین تسلیم در برابر قوانین آفرینش است، نه چیزی بر خلاف آن آنها که لذت دعا و انقطاع از خلق به خالق را چشیده اند هیچ لذتی را بر این لذت مقدم نمی دارند. دعا آن وقت به اوج عزت و عظمت و لذت می رسد و صاحب خود را غرق در سعادت می کند که دعا کننده لطف خاص الهی را با خود ببیند و آثار استجاب دعا را مشاهده کند. دعا یکنوع عبادت و خضوع و بندگی است و انسان به وسیله دعا توجه تازه ای به ذات خداوند پیدا می کند، و همان طور که همه عبادات اثر تربیتی دارد دعا هم دارای چنین اثری خواهد بود نیاپیش در همین حال که آرامش را پدید آورده است، در فعالیت های مغزی انسان یکنوع شکفتگی و انبساط باطنی و گاهی روح قهرمانی و دلاوری را تحریک می کند، نیاپیش خصائل خویش را با علامات بسیار مشخص و منحصر به فرد نشان می دهد، صفای نگاه، متانت رفتار، انبساط و شادی درونی، چهره پر از یقین، استعداد هدایت و نیز استقبال از

حوادث، اینها است که از وجود یک گنجینه پنهان در عمق روح ما حکایت می کند، و تحت این قدرت حتی مردم عقب مانده و کم استعداد نیز می توانند نیروی عقلی و اخلاقی خویش را بهتر به کار بندند، و از آن بیشتر بهره گیرند. دعا یکنوع کسب قابلیت برای تحصیل سهم زیادت از فیض بی پایان پروردگار است. به عبارت دیگر انسان به وسیله دعا توجه و شایستگی بیشتری برای درک فیض خداوند پیدا می کند، بدیهی است کوشش برای تکامل و کسب شایستگی بیشتر عین تسلیم در برابر قوانین آفرینش است، نه چیزی بر خلاف آن. از همه گذشته دعا یک نوع عبادت و خضوع و بندگی است و انسان به وسیله دعا توجه تازه ای به ذات خداوند پیدا می کند، و همان طور که همه عبادات اثر تربیتی دارد دعا هم دارای چنین اثری خواهد بود.

منابع

قرآن کریم

نهج البلاغه

۱. ابن طاووس، علی بن موسی، فلاح السائل و نجاح المسائل، ۱۴۰۶ ق، قم، بوستان کتاب، جلد ۱.
۲. ابن منظور، لسان العرب، بیروت، دارالصادر، ۱۴۱۰ق، جلد ۴.
۳. امید فر، عبدالله، نقش دعا در زندگی اجتماعی، بی جا، انتشارات میثم، ۱۳۷۸.
۴. امین، نصرت، تفسیر مخزن العرفان، تهران، انتشارات نهضت زنان مسلمان، ۱۳۶۱.
۵. المتقی، الهندی، کنز العمال، بکرحیانی، بیروت، موسسه الرساله، ۱۴۰۹.
۶. المجلسی، محمد باقر، بحا الانوار، بیروت - لبنان، موسسه الوفاء، ۱۴۰۳، جلد ۳۵.
۷. الشیخ الصدوق، علل الشرایع، بیروت، دار احیا التراث العربی، ۳۸۱، جلد ۱.
۸. بندر ریگی، محمد، منجد الطلاب، بی جا، اسلامی، ۱۳۷۰.
۹. تمیمی آمدی، عبد الواحد بن محمد، غرر الحکم و درر الکلم، ۱ جلد، قم، دار الکتاب الإسلامی ۱۴۱۰.
۱۰. حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ۳۰ جلد، قم، مؤسسه آل البیت (ع)، ۱۴۰۹ق.
۱۱. سید رضی، محمد بن حسین، نهج البلاغه، صبحی صالح، ۱ جلد، قم، هجرت ۱۴۱۴ق.
۱۲. شعیری، محمد بن محمد، جامع الاخبار، ۱ جلد، نجف، مطبعه حیدریه، ۱۴۱۴ق.
۱۳. طباطبایی، محمد حسین، المیزان، ۱۳۸۶، محمد باقر موسوی همدانی، قم، فرهنگ و نشر اسلامی، جلد ۶.
۱۴. طوسی، محمد بن حسن، ۱۴۱۱ق، مصباح المتهجد و سلاح المتعبّد، ۲ جلد، بیروت، مؤسسه فقه الشیعه.
۱۵. عمید، حسن، فرهنگ عمید، بی جا، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۶۳، جلد ۱.
۱۶. فارس، ابوالحسین احمد، معجم المقایس الغه، بی جا، مکتبه و مطبعه الحلبي، بی تا، جلد ۲.

١٧. فيومي، مصباح المنير، بي جا، بي نا، بي تا،

١٨. قرشي، سيد على اكبر، قاموس قرآن، ٧جلد، تهران، دار الكتب الإسلامية.

١٩. قطب الدين راوندي، سعيد بن هبه الله، ١٤٠٧ق، الدعوات، سلوه الحزين، اجدل، قم، مدرسه اماممهدى (عج)

٢٠. كاشف الغطاء، جعفر بن خضر، ١٤٢٢ق، كشف الغطاء عن مبهمات الشريعة الغراء، ٤جلد، قم، دفتر تبليغات

اسلامى.

٢١. كفعمى، ابراهيم بن على؛ (١٤١٨ق)؛ البلد الأمين و الدرع الحصين، ١جلد، بيروت: مؤسسة الأعلمی

للمطبوعات.

٢٢. كلینی، محمد بن یعقوب، ١٤٠٧ق، الكافی، ٨جلد، تهران، دار الكتب الإسلامية.

٢٣. مشکینی، على، ١٣٨٧ش، مفاتيح الجنان و مصباح الجنان، ١جلد، قم، الهادى.

٢٤. مكارم شیرازی، ناصر، ١٣٧٤ش، تفسير نمونه، ٢٧جلد، تهران، دار الكتب الإسلامية.

٢٥. معین، محمد، فرهنگ معین، بی نا، امیر کبیر، ١٣٦٠، جلد ١.

٢٦. محلاتی، رسول، چهل حدیث، بی تا، بی نا.

٢٧. نجفی، محمد حسن؛ (١٤٠٤ق)؛ جواهر الکلام فی شرح شرائع الإسلام، ٤٣جلد، بيروت: دار إحياء التراث

العربی.

٢٨. ورام بن أبی فراس، مسعود بن عیسی، ١٤١٠ق، تنبيه الخواطر و نزهه النواظر المعروف بمجموعه ورام،

٢جلد، قم، مکتبه الفقیه.

